

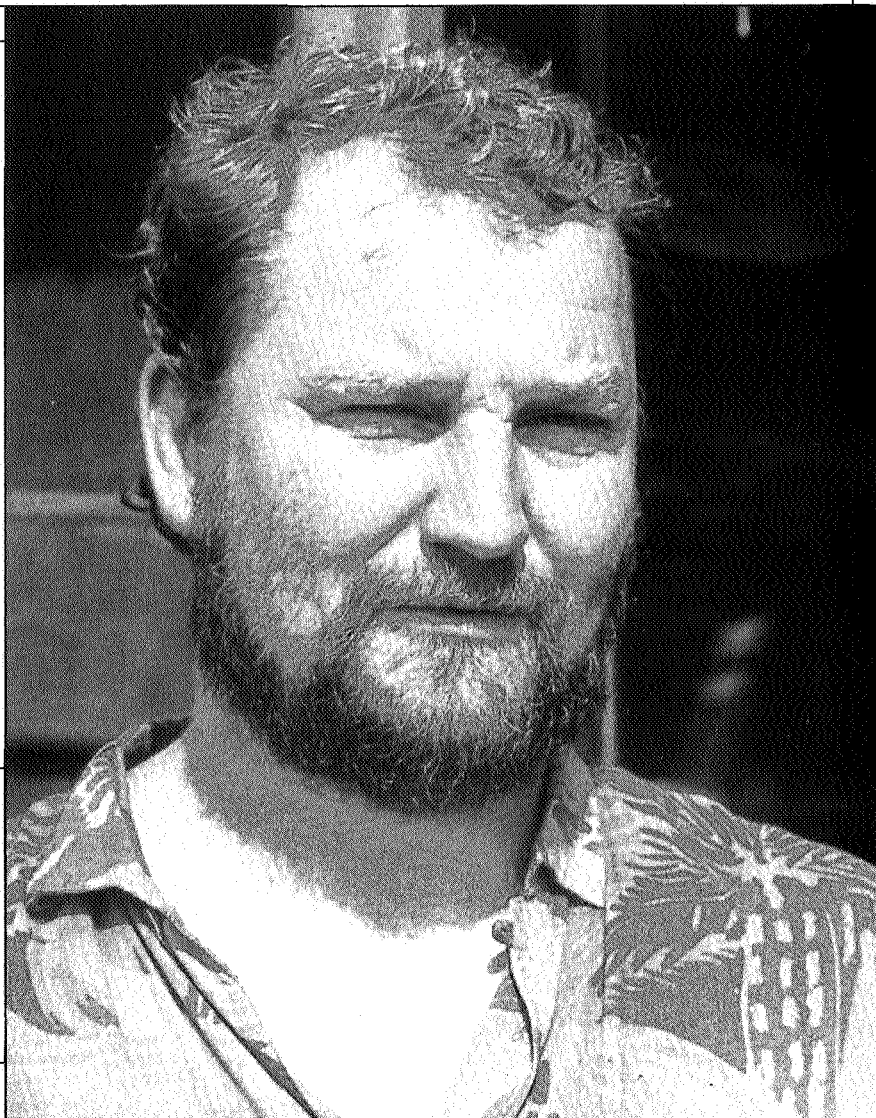
JAN VAN DALEN : POLITICI LOSSEN MILIEUPROBLEEM OP IN BESTUURLIJKE ZIN

Jan Abrahamse

In 1975 werd Jan van Dalen vaksekretaris van de Milieuraad Drenthe. Geboren in het Overijsselse Waneperveen waar zijn vader een boerenbedrijf had, is hij na de middelbare school MO wis- en natuurkunde gaan studeren. Toen bleek dat de vooruitzichten op een baan alleen gerealiseerd konden worden in het onderwijs, swichtte hij over naar de tuinbouwschool in Frederiksoord. Daarna begon hij in 1973 een ontwerpburo op het gebied van tuin- en landschapsarchitectuur in Havelte. Hier werd hij actief in de milieuwerkgroep Havelte die zich grote zorgen maakte over het planologisch beleid van de gemeente, zoals de recreatieve ontwikkeling, de crossbanen, de militaire oefenterreinen en de schaalvergroting en intensivering van de landbouw. Aanvankelijk deed hij het werk van de Milieuraad in zijn eentje, nu na 10 jaar, zijn er vijf vaste medewerkers. In augustus gaat hij echter werken als stafmedewerker externe zaken bij Natuurmonumenten. Op een van de weinige zonovergoten dagdelen van deze zomer vertelt Jan van Dalen (36) in zijn schitterend verbouwde boerderij in Wittelte dat in de afgelopen tien jaar de kennis over natuur en milieu enorm is gegroeid, maar dat tegelijkertijd de aftakeling van het landschap evenredig is toegenomen.

Toen jij 10 jaar geleden bij de Milieuraad Drenthe kwam als eerste betaalde kracht, deed het bestuur veel werk.

De harde kern, bestaande uit Had van Nes, Herman Ensink en Dolf Gijtenbeek, heeft er hard aan getrokken. In die tijd werden de gemeenten wettelijk verplicht gesteld bestemmingsplannen te maken van het buitengebied en de ruilverkaveling. Toen ik kwam viel dat een beetje weg, en dat heb ik jammer gevonden, maar dat zie je in alle milieuorganisaties. Het buro krijgt al het in-

houdelijke werk te verstouwen en het bestuur trekt zich terug.

Waarom heb jij je vanaf het allereerste begin bezig gehouden met de problematiek van de groene ruimte?

Dat speelde toen in het hele land en zeker in Drente was dat de topper. Veel later zijn de grijze onderwerpen gekomen in het kader van de water-, bodem- en luchtverontreiniging.

Jij bent de motor achter het rapport 'Havelte verkaveld; was dat je eerste grote klus bij de milieuraad?

Inspelen op het streekplan Zuidwest Drente was eigenlijk de eerste grote klus. We kwamen toen met een alternatieve nota, waarbij het met name ging om hoe het buitengebied zou moeten worden ingericht. Havelte was daar een verrijving van. De ruilverkaveling stond toen al centraal om de wijze waarop de rest van Zuidwest Drente verder zou worden ingericht.

Striptease show

Hebben jullie daarmee succes gehad?

Nee, dat is volkomen mislukt. Het was het sluiten van kompromis op kompromis. Eerst sluit je een kompromis over de aantallen hektares en de mate van inrichting van een bepaald gebied. Maar als er een bestemmingsplan buitengebied ontbreekt dan is een ruilverkavelingsplan maatgevend en als je dat toetst aan het streekplan vanuit onze optiek dan is dit weer inleveren, dus sluit je weer een kompromis en als je dan weet dat de tekst nogal wat ruimte biedt voor de inrichting in het veld en je weet dat zo'n ruilverkaveling zo'n tien jaar loopt, dan kun je zeggen dat het één grote striptease-show is. Dat geldt overigens voor alle landinrichtingsprojecten.

Ik heb het idee dat natuur- en landschapsbescherming in Drente op zeer gespannen voet staat met de landbouworganisaties?

Dat is juist. Dat betreft het Landbouwschap, maar ook het Drents Landbouw Genootschap en de Landinrichtingsdienst en in mindere mate de CBTB. Dat zijn vaak harde konfrontaties. Het komt misschien voort uit de Drentse traditie dat bemoeizucht van buitenaf niet geaccepteerd wordt. De Drentse landbouworganisaties weten erg slecht om te gaan met kritiek op de landbouw. Er zijn natuurlijk problemen en daar heb ik ook alle begrip voor, maar heel veel problemen worden extreem opgeklopt om maar zoveel

mogelijk binnen te halen. In Noord-Drente werkt een boerenlobby tegenwoordig nog zo dat er duidelijk één belang naar voren wordt geschoven.

Wat is jouw motivatie om als boerenzoon je zo sterk voor milieu en landschap in te zetten?

Toen in het eind van de jaren zestig publicaties verschenen als Dode lente en het rapport van de Club van Rome is me duidelijk geworden dat als we zo doorgaan ook in de landbouw er weinig van het milieu overblijft. Gekozen oplossingen kenmerken zich door korte termijnpolitiek. Steeds meer studies van de laatste jaren wijzen erop dat niet alleen het milieu achteruit gaat maar dat ook de bestaansmogelijkheden van de landbouw steeds moeilijker worden. De Veenkolonien zijn daar wel een erg goed voorbeeld van. Mijn vader, die overigens geen boer meer is, zegt dat de ruilverkaveling die in Giethoorn-Wanneperveen plaatsvindt, een grootschalige ontwikkeling is die bestemd is voor enkele mensen en een oplossing voor enkele jaren is. Dat gebeurt met behulp van de chemie en met steeds zwaardere machines, die een verdringing van het bodemprofiel bewerkstelligen.

Zijn er alternatieven voor de landbouw aanwezig?

De wetenschappelijke raad van het regeeringsbeleid wijst in de richting van de geïntegreerde landbouw. Zou je dat echter in die richting willen sturen, dan moet je wel realiseren dat de boeren een zeer behoudende groep zijn. Zelfs een puur agrarisch belang als de introductie van de loopstal heeft tientallen jaren geduurd voordat dat gerealiseerd werd. Volgens mij is dat ook de oorzaak van het mislukken van het relatienotabeleid want het zelfstandig-ondernemer-zijn is een groot belang voor boeren.

Dom werk

De Milieuraad Drenthe heeft zich ook nogal ingezet bij de streekplannen.

Wij zijn al in 1977 gevraagd om lid te worden van de PPC (Provinciaal Planologische Commissie). Dat werk is erg boeiend, want je ontmoet veel mensen die andere delen van de samenleving vertegenwoordigen zoals ANWB, Kamer van Koophandel, landbouw, diverse ministeries e.d. Iedereen had toen de mond vol over het milieu, maar hoe je dit moet benaderen is een ander verhaal. Zelfs met de milieuwetgeving van tegen-

woordig is het moeilijk om je eigen standpunt vertolkt te krijgen in de plannen van de overheid. Want de overheid wijkt zelf af van hun eigen normen. Wij proberen dan diezelfde overheid aan hun eigen normen te laten vasthouden. In wezen is dat natuurlijk dom werk. Een concreet voorbeeld is het Struktuurschema Militaire Oefenterreinen. Daar staat in dat een gebied bij Havelte en ook het Kniphorstbos wat als natuurgebied in het eerder verschenen Struktuurschema Natuur- en landschapsbehoud is aangegeven, nu militair oefenterrein worden. Terwijl beide schema's worden uitgegeven door dezelfde regering.

Wat heeft de Milieuraad Drenthe gedaan aan de bio-industrie?

In het begin hebben we gepleit om daar speciale terreinen voor aan te leggen. Die concentratiegedachte is — als je het tenminste over de aanwezigheid van bio-industrie eens bent — nog niet zo gek want dan kun je milieuhygiënische maatregelen nemen.

Steeds duidelijker wordt dat het probleem van de mestoverschotten zich moeilijker laat oplossen. Van de torensilo's kun je zeggen dat de milieuraad die in Drente aardig heeft tegengehouden.

Heeft de milieuraad zich ook veel bemoeid met de recreatieve ontwikkeling?

De hausse van de recreatie is geweest voordat de Milieuraad Drenthe bestond en de provinciale overheid heeft gezien dat je niet ongelimiteerd moet doorgroeien. In een aantal basisrecreatieplannen van bv. Norg, Dwingelo en Diever wordt gesproken over sanering van de recreatievoorzieningen, maar dit is echter een illusie omdat er geen geld voor is.

Werken jullie veel samen met andere milieurorganisaties?

Toen ik hier kwam werkten we met 30 organisaties samen, inmiddels is dat uitgegroeid tot zo'n 70. Dat is een breed scala van de vriendelijke natuurgroep die zich bezig houdt met het uitzetten van edukatieve natuurpaden tot een harde aktiegroep als Milieu Rondomme.

Het 'schone' Drente

Ik heb het idee dat naast de problemen met landbouw en defensie vooral de bodemverontreiniging een belangrijk punt is geworden, denk maar aan de Grote GifAtlas van Drente.

Ik zie een duidelijke relatie tussen de groene

en de milieuhygiënische onderwerpen. Intensivering van de landbouw betekent zonder meer bodem- en waterverontreiniging. Ik denk dat de laatste twee jaren het bekende beeld van 'kom naar ons mooie schone Drente' met een aantal grote vervuilingen in een totaal ander daglicht is gekomen. Het aantal gifbelten is zeer toegenomen, de VAM roept een aantal milieuhygiënische problemen op en dan nu zeer recent de vervuiling van het Drentse drinkwater. Dat is zowel voor de bewoners als voor de toeristen onaanvaardbaar.

Papieren kunstwerkjes

Hoe denken politici en beleidsmakers in Drente over natuur en landschap?

In eerste beschouwing steekt het in Drente in vergelijking met andere provincies redelijk in elkaar. Er wordt voor natuur en landschap veel liefde op papier beleden. Er is echter een grote diskrepantie met de praktijk. En dat is helemaal niet zo gunstig. Je komt steeds minder politici tegen die zich met hart en ziel voor milieu en landschap inzetten. Ze willen de problemen steeds meer oplossen in bestuurlijke zin, er komt dan een papieren kunstwerkje uit en dit is als basis veel te smal om er in de praktijk iets mee te doen. Zo zijn er in Zuidwest Drente 5300 ha relatienotagrond aangewezen, waarvan inmiddels 1500 ha zijn afgevoerd omdat die zogenaamd niet relatienotawaardig zijn. Er spelen daar twee problemen: aan de ene kant zijn boeren doorgestaan met inrichten en aan de andere kant worden in het kader van de ruilverkaveling buiten deze relatienotagebieden maatregelen genomen bv. ontwatering waarbij ook die gebieden worden aangetast. Je moet dus meer onderzoek doen om de plannen beter te onderbouwen.

Een ander probleem is dat gedeputeerde staten steeds meer en beter geïnformeerd zijn dan leden van de provinciale staten. Daardoor worden ze steeds machtiger, zeker nu er vanuit Den Haag een zekere decentralisatie van de macht voorgestaan wordt. In het Haagse politieke circuit gaat het anders, daar wordt via commissievergaderingen dit soort zaken aan de kaak gesteld, want de kamerleden zijn aanzienlijk beter geïnformeerd.

Kernenergie

Heeft de milieuraad zich wel gelegen laten

liggen aan het vraagstuk van de kernenergie?

De Milieuraad Drenthe heeft zich erg veel bemoeid met de kernenergie, vooral het afvalprobleem. Er is in Drente een aantal groepen zeer actief zoals in Gasselte en Anloo. Zij hebben niet alleen gesteld: we willen het kernafval niet in onze zoutholtes, maar we willen ook geen kernenergie. Dat betekent dat de gemeentelijke energiebesparingsprogramma's vanuit die problematiek zijn voortgekomen.

Hoeveel bezwaarschriften heb je geschreven in die tien jaar en hoe ervaar je de behandeling daarvan?

Ruim 350 stuks. De behandeling is wisselend. Aanvankelijk dacht ik heel onnozel dat als in het ene bestemmingsplan buitengebied een torensilo, met argumenten uit ons bezwaarschrift, was afgewezen, het ook automatisch in alle volgende bestemmingsplannen het geval was. Dat is niet zo, je moet iedere keer weer blijven knokken. Over het algemeen hebben we bij de Raad van State goed gescoord, met alle frustraties van dien, nl. dat het jaren kan duren voordat er een beslissing kwam.

